



Україна

Чорнівська гімназія Чернівецької міської ради
КОД ЕДРПОУ 45313654, вул. Головна 15, с. Чорнівка, індекс 60310
тел.(03733) 67-240, e-mail: nvk.chornivka@meta.ua

Проект

«Історична розвідка: особливості діяльності підпілля на території села Чорнівка у боротьбі за державність України у XX столітті»

Краєзнавчо-дослідницька робота
на тему:

**“Трагічним сторінками історії села Чорнівка:
життя селян крізь призму переслідувань та
репресій”**

Виконали:

учениця 8 класу

ПШТИК Єлизавета Русланівна

учениця 9 класу

БОДНАР Таїсія Юріївна

Керівник

вчитель історії та українознавства

Чорнівської гімназії

Ковальчук Юлія Ярославівна

095-33-63-092

bodnaryuchka@gmail.com

Чернівці, 2025
ЗМІСТ

ВСТУП	ст.3-4
РОЗДІЛ 1. Діяльність підпільної організації “За вільну Україну” в селі Чорнівка Садгирського району.....	ст.5-10
РОЗДІЛ 2. Репресований Святвечір: поневіряння родини Маноляк.....	ст.11-20
ВИСНОВКИ	ст.21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	ст.22
ДОДАТКИ	ст.23-37

ВСТУП

Чернівецька область України – унікальний край, у якому поєднані історична доля Північної Буковини і частини Бессарабії

26 червня 1940 року – Радянський Союз в ультимативній формі зажадав від Румунії повернути Бессарабію і передати Північну Буковину. Аргументація щодо Буковини претендувала на нове слово в світовій дипломатії: як «незначне відшкодування за великий збиток, нанесений Радянському Союзу і населенню Бессарабії 22-річним румунським пануванням». Румунія у свою чергу намагалася заперечити наведені факти, але нарком закордонних справ СРСР В'ячеслав Молотов “залишався на своєму”, паралельно готуючись до повномасштабного вторгнення. Але воно так і не відбулося, адже після капітуляції румунського короля Кароля II і так відбулася передача зазначених територій.

За кілька днів розпочалася окупація радянськими військами Буковини, починається низка політичних процесів, які користі простому населенню не приносили, почалися депортації, репресії¹. село Чорнівка, як і вся Буковина, також зазнало утисків радянської влади.

Актуальність теми дослідження: переслідування учасників національно-визвольного руху та масові репресії 1940-их рр. є однією з найтрагічніших сторінок радянської історії. Для сучасної демократичної країни, якою є Україна, важливим є розширення поля вивчення історії за допомогою актуалізації раніше замовчуваної інформації щодо репресивної політики в СРСР. Дана тема є змістовною при дослідженні історії Рідного краю - Буковини.

Об'єктом дослідження є тоталітарна система 1940-х рр., зміна політичного курсу та впливу іноземних режимів на Буковині.

Предметом дослідження є чорнівчани – жертви радянського терору в 1940-х рр., звинувачені та засуджені як “вороги народу” чи “неблагонадійні елементи”.

Хронологічні межі дослідження зумовлені проблематикою та періодизацією репресій і переслідувань, охоплюють період 1942-1947 рр. Верхня хронологічна межа пояснюється початком нового етапу репресій, спрямованих проти заможного селянства, згодом підпільної діяльності проводів ОУН. Нижня - повернення

¹ 1940 - ультиматум СРСР щодо передачі Буковини та Північної Бессарабії. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/cherven/26/1940-ultymatum-srsr-shchodo-peredachi-bukovyny-ta-pivnichnoyi-besarabiyi>

репресованих чорнівчан додому. Для аналізу окремих дослідницьких питань ми виходимо за означені межі задля дотримання логіки історичного дослідження.

Територіальні межі роботи охоплюють, насамперед, село Чорнівку та сусідні села Садгирського району, а також Караганду - місце заслання чорнівчан.

Мета роботи полягає в дослідженні перебігу і наслідків сталінських репресій 1940-х рр.в селі Чорнівка на життя простих селян.

Для її досягнення визначено такі **завдання**:

- 1) провести історіографічний та джерельний аналіз означеного питання, окреслити методологію дослідження;
- 2) охарактеризувати особливості репресивної політики більшовицького режиму щодо селян, зокрема як учасників визвольного підпілля та “куркулів”;
- 3) на основі свідчень родичів проаналізувати: досвід перебування людей у засланні, вироки суду, подальшу реабілітацію у повсякденному житті.

Методи дослідження: було використано загальнонаукові методи аналізу, метод польових досліджень, метод критичного аналізу джерел, спеціальні історичні методи (історико-порівняльний, хронологічний, історико-генетичний, проблемно-хронологічний), методологію повсякденної історії.

Наукова новизна. В буковинській історичній літературі спеціальних праць, присвячених комплексному дослідженню історії села Чорнівка, порівняно мало. Наша робота може стати фундаментом для подальших наукових досліджень.

І розділ

“Діяльність підпільної організації “За вільну Україну” в селі Чорнівка Садгірського району”

Заглядаючи в минуле нашого краю, Буковина ніколи не була вільною, але завжди прагнула до свободи, незалежності та самостійності. Багато суперечностей та дискусій ведуться істориками щодо ролі борців за національне самоствердження у той час.

У 1940 році Північна Буковина була анексована Радянським Союзом у Румунії та включена до складу УРСР (Української Радянської Соціалістичної Республіки). Це сталося після того, як СРСР пред'явив ультиматум Румунії 26 червня 1940 року, що призвело до радянської окупації Бессарабії та Північної Буковини.

07 серпня 1940 року була створена Чернівецька область, куди увійшли територія Північної Буковини та землі Хотинського повіту Бессарабії (Чорнівка у складі Садгірського району). Нова влада проголосила, що буде все робити для народу: в перші місяці зміни дійсно були разючими, все переводилося на новий лад, організовувалася робота підприємств, землю роздавали селянам і створювалися колгоспи, відкривалися санаторії, в викладання в школах було переведено на українську мову². Приватні підприємства й банки перейшли у державну власність, міську бідноту почали переселяти у квартири, власники яких втекли або були репресовані. Звичайно, найкращі помешкання зайняли партійні та радянські функціонери й військові, а з менш привабливих були утворені «комуналки» для пролетарів. Безробіття у місті швидко ліквідували, невдовзі навіть почала відчуватися нестача робочої сили. Щоправда, городяни все частіше стикалися з дефіцитом багатьох товарів, до яких вони звикли раніше. Віруючих буковинців шокував наступ атеїстичної влади на церкву і релігію. Але найжахливішим виявилися масові арешти, внаслідок яких за ґратами опинилися політично активні й заможні люди. Багатьох з них розстріляли або депортували³. Саме такі події приносить 1941 рік, адже віддавши землю людям, влада змушує їх вступати в колгоспи, хто ж не мав бажання вступати - арешт або відправка в Сибір та на Північ. Було заборонено відвідувати родичів у Румунії, які залишилися по той бік

²12. В.Ф.Федорак. Н.І.Черкач. Оповідання з історії рідного краю: Навчально-методичний посібник: - Чернівці: Зелена Буковина. - 2004р.. - 128с.

³13. Буковина в роки війни. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://versii.cv.ua/news/bukovina-v-roki-vijni/19978.html>

кордону, а коли люди, зібравшись у колону, йшли до кордону, то прикордонники стріляли в них. Було закрито всі газети, а членів партій, крім комуністичної, заарештовували⁴.

На протигагу новим порядкам в Карпатах почали спалахувати повстання: підпільники ОУН брали владу у населених пунктах. Синьо-жовтий прапор підняли над Вижицею, тут почали формуватися органи української влади. Українські прапори замайоріли над багатьма селами, підняли їх і в Чернівцях. Повсюдно створювалися добровольчі підрозділи, які збирали кинуту червоноармійцями та міліціонерами зброю.

Почалися розправи над тими, кого люди вважали винними у злочинах Радянської влади. Постраждало чимало невинних, місцями спалахували криваві єврейські погроми. Нова влада намагалася навести хоч якійсь лад, але не мала для цього часу: їй відведено було близько тижня. Бо територією Чернівецької області вже просувалися частини румунської королівської армії разом з гітлерівськими карателями. Коли вони увійшли до Чернівців, то нацисти відразу почали арешти тих, кого вважали своїми ворогами. У краї відновлювалася влада Румунського королівства, почалися переслідування українських націоналістів. Активісти ОУН відходили на територію Галичини, де з них утворився Буковинський курінь⁵.

28 червня 1940 року у село Чорнівка Садгирського району увійшла червона армія. В той же день в селі була створена сільська рада - "Чорновский сельский совет". На початку 1941 року була створена ініціативна група з організації колгоспу, який не був організований так як почалася війна. 21 червня 1941 року у село увійшли німецько-румунські війська та знаходилися тут до 1944 року. 29 березня 1944 року Чорнівка була звільнена від окупації Шістдесят четвертою танковою бригадою червоної армії. В цей же день була поновлена робота виконкому Чорнівської сільської ради.

З осені, особливо з жовтня 1944 року повстанський рух на Буковині, і також в районах за Прутом, суттєво пожвавлюється. Завдяки діяльності провідників утворюються нові численні повстанські боївки, які переходять у наступ на ворога та вдаються до жорстких та резонансних нападів на сільради, радянських активістів, радянські підприємства, знищують документацію сільрад, прагнучи ускладнити ворогу визискування місцевого населення, та власне готуючись посилювати натиск на ворога.

⁴14. В.Ф.Федорак. Н.І.Черкач. Оповідання з історії рідного краю: Навчально-методичний посібник: - Чернівці: Зелена Буковина. - 2004р.. - 128с.

⁵15. Буковина в роки війни. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://versii.cv.ua/news/bukovina-v-roki-vijni/19978.html>

В селі Чорнівці у 1942 році була створена підпільна організація “За вільну Україну”, яка діяла до 22 травня 1943 року. Налічувала вона більше десяти осіб. Найактивнішими були: керівник організації Чернавка Василь Михайлович, Чебрик Василь Ілліч, Соруняк Дмитро Михайлович, Маноляк Микола Танасович, Андроник Дмитро Іванович, Дробот Дмитро Миколайович, Капіцький Василь Григорович, Капіцький Петро Григорович, Олійник Ганна Самуїлівна та інші.

Зі слів сина Василя Михайловича Чернавки Василя Васильовича:

- “Батько знав перукарську справу, і в нього часто збиралися селяни. Говорили про все: як орати, коли сіяти, як жити далі. Сюди з сіл Добринівці, Ширівці (*авт.Горішні Щирівці*), Задубрівка надходила необхідна література, знаки символіки. Люди, які це доставляли, розповідали про роботу їх організацій, ділилися набутим досвідом.

В основному сходилися в хаті батька вночі. Перед тим розподілили між собою обов'язки. Визначали, хто має дізнаватися, чим на той час займалася жандармерія, хто відповідає за транспорт для активістів з інших сіл, кому належить стояти на чатах. Адже з 22-ї години діяв комендантський час. В цю нічну пору ніхто не мав права являтися на вулиці. Хоча, до речі, і вдень заборонялося збиратися більше трьох осіб. А якщо комусь прийшло в голову заспівати українську пісню - такого біда не обминала.

Буковинським патріотам вдавалося багато лихого уникнути. Та найбільша небезпека не забарилася. Це зрада. Почалися масові арешти активістів руху “За вільну Україну”, ув'язнення і страти. У травні 1943 року арешти прийшли і в Чорнівку. Коли забирали тата, його спитали: “Де сховав “маніфести”, політичну літературу?”. Били прямо на подвір'ї, а в сільській жандармерії під час тортур себе не стримували зовсім. За тиждень, який був сповнений тяжких мук Василя Михайловича разом з товаришами відправили до Чернівців”.

Про арешт Чербрика Василя Ілліча розповідає його син Іван Васильович: - “В організації батько був зв'язківцем і перевізником. Того дня, 22 травня 1943 року, відвозив підводу з картоплею на крохмальний завод. Коли повернувся на подвір'я, тут на нього вже чекали жандарми. Питали про якісь “листи”, били, я заступився, але один з жандармів мене вдарив і прогнав геть, тата забрали”.

Про арешт Соруняка Дмитра Михайловича згадує його дружина Василина Йордатіївна: - “Того дня повернулася я з групою односельців з монастиря Хрещатик. В Добринівцях, через які проходили, дізналися про арешти в нашому селі, коли прийшла до жандармерії, щоб дізнатися про свого чоловіка, мене теж допитали.

Мені показали нагрудний значок “Тризуб”, спитали що це таке. Я сказала, що мабуть якась шпилька, мене відпустили додому”.

Говорить дочка Маноляка Миколи Танасовича - Марія Миколаївна Коропецька: - “Тоді я була маленькою. Але з розповіді матері, яка померла у 1993 році, знаю, що батька забрали до примарії і дуже били. А другого дня прийшли жандарми і з-під дровітні витягнули пакунок листівок”.

Розповідає онука Андроника Дмитра Івановича - Товкач Марія Петрівна: - “Мені говорила моя мама, що діда дуже били, бо в нього знайшли жовто-блакитний прапорець. Бабуся спродувала все, що було в хаті, щоб викупити діда”.

Про Дробота Дмитра Миколайовича розповідає його донька Олена Дмитрівна: - “Коли тата забрали, дуже били нагайкою. По дорозі до жандармерії він вирвався з рук конвоїрів і став тікати. Вибившись із сил, стрибнув у криницю, біля якої пробігав. Його витягнули і знову стали бити. Після тяжких побоїв арештантів відвезли до Чернівців й посадили у в'язницю. До очікування суду їх закували в кайдани й утримували разом з кримінальними злочинцями.

Згідно вироку суду: Чернавку Василя Михайловича засудили до страти. Решту дали по 25 років позбавлення волі. Родичі подали на апеляцію. За кожного засудженого адвокатам заплатили по 25 тисяч лейв, а за Чернавку - 50 тисяч. Щоб мати такі гроші, спродували все: коней корів, плуги, борони, зерно, вовну тощо. Вирок апеляційного суду був змінений лише стосовно Чернавки - 25 років ув'язнення.

У 1944 році наші земляки тікають з румунської в'язниці, що в м.Бузеу додому. Але не всі повернулися до рідної Чорнівки. Соруняка Дмитра Михайловича по дорозі додому заарештували органи НКВД. Його заслали добувати вугілля в м.Шахти (росія). Повернувшись у своє село, Маноляк Микола Танасович не застав на місці свою сім'ю: його дружину і сина заарештували й вислали до Сибіру, а перед тим конфіскували корову, коня, все що було в господарстві. На відміну від інших товаришів він дістався до Чорнівки, де його ніхто від влади не тривожив. Чоловік був дуже худий, тяжко хворів і через декілька років він помер⁶.

На основі опрацьованих джерел розуміємо, що в селі Чорнівка національно-визвольний рух проходив дуже скритно, адже в сусідніх селах радикально і активно діяла боївка “Юрася”, зокрема через яку відбувалися постійні прочісування НКВД в лісах поблизу

⁶16. Г.М.Бота. Чорнівка - сторінки минулих літ. - Чернівці: ВАТ “Чернівецька обласна друкарня”. - 504с.

навколишніх сіл Горішні Щирівці, Раранча, Топорівці⁷. Окрім тих людей, які були членами організації “За вільну Україну”, була когорта чорнівчан які ухилялися від призову у червону армію. Зокрема доступне спецповідомлення тов.Рясному у м.Київ, що по даним УНКВС на території Садгирського району Чернівецької області в лісових масивах переховуються ті, хто ухиляється від призову в червону армію в кількості близько 160 чол.

2 липня 1944 року секретний інформатор зустрів в Чорнівському лісі між селами Чорнівка та Топорівці дві групи дезертирів і тих, хто ухиляється від призову в червону Армію, загальною чисельністю близько 100 чоловік. Друге джерело донесло, що в тому ж лісі в 300 метрах від села Чорнівка ним була виявлена третя група в кількості 25 чоловік. По даним агентури встановлено, що в ніч на 9 червня 1944 року бандгрупа, яка знаходиться в лісі в кількості 25 чоловік розбились на дрібні групи і направились в село Чорнівка за продуктами. Садогурським РВ НКВС із числа оперативного складу 9 липня 1944 року на одному із напрямків була виставлена засада, в результаті два злочинця із цієї групи були затримані.

Знаходимо дані і про, певне, латентну участь чорнівчан у супротиві проти нової влади. Відомо, що вечері 27 грудня 1944 року в Садгирський райвідділ НКВД було повідомлено з спостережного пункту в с.Чорнівка про те, що на околиці села Чорнівка з боку Васловівців чути автоматно-гвинтівочну стрілянину. Знаючи, що військ у Чорнівці немає, і стрілянину можуть вести лише повстанці, начальник райвідділу НКВД повідомив про це т.зв. «відділ по боротьбі з бандитизмом» обласного управління НКВД та запросив військову допомогу. Оперативний склад райвідділу спільно з бійцями винищувального батальйону негайно виїхали до Чорнівки, де встановили, що повстанці справді були на околиці села та виявили сліди від розкладеного багаття. Війська 237 батальйону військ НКВД на світанку 28 грудня 1944 року «прочесати» Чорнівку, а вночі виставити засідки навколо села, проте нікого з повстанців не виявили. Лише затримали кількох осіб, які «ухилялися від призову до Червоної армії». Але “криваві” події таки відбулися у сусідньому з Чорнівкою селом Васловці, якщо точніше - на межі двох населених пунктів. 29 грудня 1944 р. у с. Васловівці Садгирського району повстанці понесли надзвичайно важких втрат: загинув обласний

⁷17. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40-х роках ХХ століття: Події, Люди, Документи. Загибель крайового проводу ОУН Буковини. 29 грудня 1944 року. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/publikatsii/opir-bukovynskoho-pidpillia/zahybel-kraiovoho-provodu-oun-bukovyny-29-hrudnia-1944-roku>

організаційний референт ОУН Буковини Мирослав Кіндзірський-«Степан», обласний провідник Артемізія Галицька-«Мотря», яка хотіла покінчити з життям, але була врятована та військовий референт Мирослав Гайдук-«Федір» потрапили в полон до рук ворога. Практично увесь провід ОУН Буковини було знищено⁸.

У роки війни за участь в УПА й ОУН, а також за надання допомоги повстанцям засудили понад 10 тис. мешканців області. Влада продовжувала наступати широким фронтом, однак підпілля не здавалося, хоча голод, холод і тиф косили повстанців. В селах створювалася агентурна мережа НКВС, стягувалися військові підрозділи і формувалися винищувальні загони з місцевих громадян⁹. Підпілля ОУН діяло тут до 1952 року. Його активність згасала поступово. Буковинці переходили до мирного життя, відбудовували зруйноване війною. На зміну загиблим, вивезеним до Сибіру та збіглим на Захід мешканцям краю приїжджали з СРСР нові люди.

Відтоді минуло багато років. До життя прийшли нові покоління, але в Чернівці і нині пам'ятають і шанують імена патріотів-земляків, які внесли свій вклад у боротьбу українського народу за самостійну і незалежну Україну.

⁸18. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40-х роках ХХ століття: Події, Люди, Документи. Загибель крайового проводу ОУН Буковини. 29 грудня 1944 року. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/publikatsii/opir-bukovynskoho-pidpillia/zahybel-kraiovoho-provodu-oun-bukovyny-29-hrudnia-1944-roku>

⁹ В.Ф.Федорак. Наш край у роки Другої світової війни: Навчально-методичний посібник: - Чернівці: Зелена Буковина. - 2006р.. - 84с.

II розділ

“Репресований Святвечір: поневіряння родини Маноляк”

Розправа над учасниками підпільної організації “За вільну Україну” була лише початком лиха і бід, які спіткали чорнівчан і українців загалом. Почалися репресії як проти поміщиків, “куркулів” (багате селянство), так і проти політично активної частини населення¹⁰.

Маємо змогу ознайомитися із документом, в якому дізнаємося, що наприкінці березня 1944 року радянська влада провела роботу із виявленням сімей повстанців, яких планувала найближчим часом виселити. Зокрема повідомлялося про намір вже 28-31 березня виселити 500 сімей повстанців із північних областей Західної України. 31 березня 1944 року НКВД СРСР підготував Директиву № 122 Генерального комісара державної безпеки Л. Берія, відповідно до якої всі повнолітні члени сімей засуджених ОУНівців, а також активних повстанців, як заарештованих, так і вбитих під час бойових сутичок підлягали засланню у віддалені райони Красноярського краю, Омської, Новосибірської та Іркутської областей. У розвиток зазначеної Директиви, 7 квітня 1944 р. НКВД СРСР підготував Директиву № 130, яка визначала порядок взяття на облік усіх сімей заарештованих, а також загиблих повстанців, з метою їх подальшого виселення¹¹.

Але репресії і виселення торкнулися не лише сімей учасників повстанського руху, але і “ненадійних” осіб, зокрема і заможних селян - “куркулів”. В історії села Чорнівка репресії теж промайнули чорною стрічкою. Трагічною виявилася доля родини чорнівчан Маноляк, про що нам повідомила дочка - Маноляк-Капіцька Ольга Григорівна¹².

Жінка ознайомила нас з членами своєї родини: дідусем і батьком родини - Маноляком Петром Григоровичем 1888 року

¹⁰19. В.Ф.Федорак, Н.І.Черкач: Історія рідного краю (7-11 клас), м.Чернівці, 2000р. - 176с.

¹¹20. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40х роках ХХ століття: Події, Люди, Документи. Перші після повернення радянської влади виселення населення Західних областей України. Інтернет джерело. Режим доступу:
<https://neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/vyselelnia/radianski-aktsii-z-vyselelnia-n-aselelnia-u-1944-1946-rokakh/vyselelnia-1944-roku/pershi-pislya-povernennya-radyans-koyi-vlady-vyselelnya-naselelnya-zakhidnykh-oblastey-ukrayiny>

¹²21. Експедиційний матеріал зібраний шляхом опитування від Капіцької Ольги Григорівни 1953 р.н., с.Чорнівка Чернвецької ТГ

народження, який народився в селі, був добрим господарем, деякий час був старостою церкви села Чорнівка.

Дружина Петра Григоровича, Маноляк Зоя Юріївна 1897 року народження, також була чорнівчанкою. Для Петра Григоровича Зоя була другою жінкою, адже перша дружина померла, тому жінка стала матір'ю для дочки від першого шлюбу Фрозіни. Від другого шлюбу народилося ще чотири сини - продовжувачі роду.

В 1940-их рр. родина Маноляків вела величезне, на той час, господарство. Головний дохід складало конярство, Петро Григорович розводив коней. Коні були спеціалізованої породи, які складали кінноту румунського війська. Такого коня можна було придбати і дати "замість себе" до румунського війська, отож, товар користувався великим попитом. Було в обійсті декілька корів. Мали вози, багато гектарів землі. Дід Петро мав унікальний млинок, в якому просівали зерно, для висівки сміття і полови. Великий гонір приносив "кірат" - машина для нарізання сіна, трави, утворення "січки". В кірат впрягали коней, які ходили по колу і нарізальний механізм робив подрібнені харчі для худоби. До появи кірату чорнівчани робили січку на околицях Чернівців, в сучасній Садгорі, люди там мали вже такі машини і заробляли непогані кошти.

Щодо синів Петра Григоровича, то найбільше нам знайомий Маноляк Григорій Петрович, який народився 13 квітня 1918 року. Одружився він з Фрозіною Костянтинівною Коропецькою 18 травня 1923 року народження. Молоде подружжя "жило" своїм ділом, разом з батьком вели одне велике господарство.

Коли в 1941 році прийшла радянська влада, відразу почалися гоніння людей в колгоспи, забиралися землі. Саме з цих причин родина Маноляків: батько Петро і старший син Григорій з родиною, сини Василь і Ярослав вирішують тікати від радянської влади до Німеччини, а молодший син Дмитро залишився на господарстві. Бабка Петра Григоровича мала німецьке походження і прізвище Шульман, що і допомогло отримати легальний дозвіл на виїзд до Німеччини, ніби як на батьківщину. З села Чорнівка до далекої Німеччини виїхало чотири родини: Маноляки, Макаренки, Шкраба, Чебрій.

4 травня 1942 року на чужині в родині Григорія Петровича народилася дочка Сільва. Дружина Григорія Фрозіна постійно тужила, сумувала і прагнула вернутися в рідне село. Дід Петро навпаки не хотів повертатися, мріяв залишитися в Європі, а краще - виїхати до Канади. Але Друга світова війна внесла свої корективи - в кінці 1942 року вся родина Маноляк вертається до рідної Чорнівки.

Найменшого сина Василя забирають до лав радянської армії (авт.став ветераном, повернувся живим), що дуже вплинуло на

самопочуття батька. З приходом у 1944 року радянської влади почалися масові репресії. Родину Маноляків вважають заможною, “куркулями”, вихідцями з Німеччини і тими, що підтримує “ворожу сторону”. Настають “чорні дні” для усієї чорнівської сільської громади. В селі починають розбирали хліви, клуні, студоли, жорна, все набуто людьми майно. 24 грудня 1944 року родина Маноляк сіла до святкового Святвечірнього пісного столу, де запашно пахли пісні наїдки. Але різдвяну тишу сколихнула навала НКВД і їх до болю страшні слова: “на збори 2 часа”. Людей скував страх, але Петро Григорович, як батько родини, скомандував ладнати воза: кидали дрова, теплий одяг, харчі. Поки вантажилися їхнє ошатне обійстя почали розбирати на “потреби колгоспу”, Петро зупинився і глянув, як з його маєтку не залишилося каменя на камені, вціліла лише хатина.

Віз запряжений власними кіньми рушив під вартою до “Чорновского сельсовета”, де мали чекати на подальші вказівки. Маленька Сільва мала лише півтора рочки і сильно плакала у мамі на руках, закутана у пухову хустку. Буна Марія Коропецька (мати Фрозіни і теща Григорія) слізно просячи, підіслала свою сусідку Фрозіну Андроник, щоб та викрала дитятко. Жінкам вдалося зробити таку хитрість: Фрозіна підійшла до воза, до якого збіглися небайдужі селяни, в плачі, шумі, гамі вона змогла непомітно забрати згорток з дитиною а дати молодій горючій матері звернені речі, що мало симулювати вигляд дитини. Таким чином маленьке дівчатко залишилося зростати в селі разом з бабусею по маминій лінії. Саме так, в морозні різдвяні дні (більше 30 градусів морозу) розпочався репресований шлях Маноляків.

Перша зупинка відбулася в на околицях Черновіц - Садгорі, саме там до Фрозіни Маноляк підійшов НКВДст Яцковський, тодішній голова Чорнівської сільради і запитав: “І ще не подохло?”, так і не розуміючи, що то не дитина.

Розпочалася важка і довга дорога у заслання, а саме - в Караганду. Везли Маноляків у товарних вагонах, які не опалювалися взагалі, багато людей замерзало живцем і їх просто викидали дорогою з вагона. Мудрість Петра Григоровича врятувала родину, адже свій вагон вони опалювали своїми ж дровами. Умови перебування були жахливі: у тамборі вагонів було одне відро для природних потреб людей, що спричиняло стид, жах і постійний плач. Родина Петра мала з дому одяг, харчі, інші люди, зокрема містяни Чернівців, замерзали, адже їм не дали змоги нічого зібрати.

В Караганді жили дуже скрутно, в бараках, ходили на каторжну роботу. Працювали в 1945 році на полях, зрошували їх, підіймали цілину. Польові плантації ділили на рівні частини за

якими закріплювали певних людей, наприклад: на одній ділянці вирощували моркву і можна було їсти те, що вирощував, але якщо ти взяв щось з сусіднього поля - розстріл. Взагалі, розстріл був буденною справою, за будь-яку непокору чи “лишнє слово” людину позбавляли життя.

Дід Петро, син Григорій і Фрозіна згодом працювали на фермі, харчували людей дуже погано, лишень би не вмерли з голоду. Часто у баланді можна було знайти шмат вовни чи сміття, хліб давали нормовано - маленький шматок. Для Фрозіни, яку заслали працювати дояркою, чоловік зробив з бляшаної консерви щось схоже на горнятко, в яке вона могла при доїнні худоби набрати молока, щоб випити непомітно. Горнятко завжди ховала за одяг - “у пазуху”, адже, якби хтось помітив - розстріл.

Тим часом в Чорнівці маленька Сільва дуже тужила, діставала часто “з жалю” воші.

В 1947 році родині Маноляк було дозволено повернутися додому, де в рідному селі вони застали голод. На їхньому рідному подвір'ї був будиночок, в якому жили не місцеві вчителі, які викладали в сільській школі. Тобто “грунт” забарали на потреби держави.

Петро Маноляк з дружиною на початку жили в сусідки, а Григорій з Фрозіною пішли до буни (бабусі) і всі разом містилися в старенькій хаті. Дуже пригніченими почувалися чоловіки, сільські газди, які після поневірянь повернулися і нічого не застали свого, важко набутого працею. Для того щоб вернути своє обійстя, Маноляки на території сільської школи змушені були побудувати хатинку для проживання вчителів, яка була за розмірами ідентичною до їхньої, і лише тоді здобули свій “грунт”.

Під час голоду в 1946-1947 роках сім'я дуже бідувала. Дід Петро висипав пару мішків пшениці в полову, яка була на горищі і так вижили. Молода Фрозіна за часи поневірянь згубила на чужині своє здоров'я, приїхала хвора і змордована хворобою, мала туберкульоз кісток, не могла працювати в колгоспі. Праву руку не могла навіть стиснути в кулак чи випрямити пальці.

Григорій Петрович по приїзді вже не мав охоти до ведення господарства, чоловіку все життя було перекреслене. Важив 48 кілограм, скоріше нагадував тінь, аніж людину. Він пішов працювати в Чорнівське лісництво лісорубом. Згодом став лісником, а пізніше лісовим техніком. З часом з дружиною завели господарство: мали худобу, птицю. На схилі літ Григорій перейшов працювати продавцем в магазині, потім в колгосп, бо здоров'я до лісу він не мав.

02 липня 1950 року народилася менша дочка Ольга (авт.наша респонден). У власну збудовану хату родина перейшла жити лише в 1963 році.

Петро Григорович помер в 1956 році так і не змирившись зі своєю долею. Не міг чоловік сприймати людський осуд: з нього насміхалися, що був такий господар - “перший на село”, а дожився до того, що тримав козу (по приїзді змогли лише її купити).

В 1989 році Маноляків реабілітували. На “гіркі гроші” Григорій купив коня в колгоспі і пральну машину, ото і було відшкодування за роки поневірянь¹³.

Із відкритих списків можна ознайомитися поіменно із чорнівчанами, яких репресувала радянська влада, загалом - 38 покалічених доль, а саме:

1. ВИЛУЩАК Петро Іванович, 1906 р.н., українець, неписьменний, червоноармієць 651 геп 96 гсд. Заарештований військовою прокуратурою 96 гсд 27 серпня 1941 р. ВТ 96 гсд 18 армії ПдФ 30 серпня 1941 р. за антирадянську агітацію за ст. 54-10 ч. 2 КК УРСР засуджений до вищої міри покарання. Вирок виконано 9 вересня 1941 р. Реабілітований військовою прокуратурою ПрикВО 18 червня 1992 р.
2. ГОРОВИЦ Абрам Давидович, 1921 р.н., єврей, торговець. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 9 червня 1941 р. висланий на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елемента. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
3. ГОРОВИЦ Давид Ісакович, 1892 р.н., єврей, освіта початкова, торговець. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 9 червня 1941 р. висланий на спецпоселення як соціально небезпечний елемент. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
4. ГОРОВИЦ Етті Давидівна, 1924 р.н., єврейка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 9 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елемента. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
5. ГОРОВИЦ Сура Якубівна, домогосподарка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 9 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елемента. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.

¹³22. Експедиційний матеріал зібраний шляхом опитування від Капіцької Ольги Григорівни 1953 р.н., с.Чорнівка Чернвецької ТГ

6. ДРОБОТ Віра Василівна, За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від червня 1944 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
7. ДРОБОТ Фрозина Миколаївна, 1911 р.н., українка, освіта початкова, селянка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від червня 1944 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
8. КЕРНЕР Яків Мендельович, 1895 р.н., народився в с. Добринівці Заставнівського р-ну, єврей, освіта середня спеціальна, касир у млині. Заарештований УНКДБ Чернівецької обл. 13 червня 1941 р. ОН при НКВС СРСР 28 листопада 1942 р. як соціально небезпечний елемент за ст. 58-13 КК РРФСР засуджений до 5 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований на підставі ст. 1 Указу ПВР СРСР від 16 січня 1989 р.
9. КУЧЕРЯН Вікторія Андріївна, 1897 р.н., українка, освіта неповна середня, селянка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст.3Закону України від 17 квітня 1991 р.
10. КУЧЕРЯН Іларія Єфремівна, 1926 р.н., українка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
11. КУЧЕРЯН Любов Єфремівна, 1930 р.н., українка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
12. КУЧЕРЯН Ольга Єфремівна, 1929 р.н., українка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
13. ЛЕСЛЬ Гольда Міналівна, 1878 р.н., єврейка, домогосподарка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 9 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
14. ЛЕСЛЬ Яків Давидович, 1878 р.н., єврей, торговець. Заарештований 13 червня 1941 р. ОН при НКВС СРСР 25 квітня

- 1943 р. як соціально небезпечний елемент за ст. 58-13 КК РРФСР засуджений до 5 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований Чернівецькою облпрокуратурою в 1991 р.
15. МАКАРЕНКО Василь Юрійович, 1929 р.н., українець. 6 січня 1945 р. висланий на спецпоселення як особа без громадянства. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 16. МАКАРЕНКО Домніка Георгіївна, 1905 р.н., українка, неписьменна, селянка. 6 січня 1945 р. висланий на спецпоселення як особа без громадянства. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 17. МАКАРЕНКО Фрозина Юріївна, 1935 р.н., українка. 6 січня 1945 р. висланий на спецпоселення як особа без громадянства. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 18. МАНОЛЯК Григорій Петрович, 1918 р.н., українець, робітник. За постановою УНКВС Чернівецької обл. від січня 1945 р. висланий на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітований на підставі ст. 1 Указу ПВР СРСР від 16 січня 1989 р.
 19. МАНОЛЯК Зоя Юріївна, 1897 р.н., українка, селянка. За постановою УНКВС Чернівецької обл. від січня 1945 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 1 Указу ПВР СРСР від 16 січня 1989 р.
 20. МАНОЛЯК Петро Григорович, 1888 р.н., українець, селянин. За постановою УНКВС Чернівецької обл. від січня 1945 р. висланий на спецпоселення як соціально небезпечний елемент. Реабілітований на підставі ст. 1 Указу ПВР СРСР від 16 січня 1989 р.
 21. МАНОЛЯК Фрозина Костянтинівна, 1923 р.н., українка, селянка. За постановою УНКВС Чернівецької обл. від січня 1945 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 1 Указу ПВР СРСР від 16 січня 1989 р.
 22. ОСТРОВСЬКА Катерина Миколаївна, 1880 р.н., полька, домогосподарка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як мати члена контрреволюційної партії. Померла на спецпоселенні в жовтні 1945 р. у Тюменській обл. Російської Федерації. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.

23. ОСТРОВСЬКА Марія Іванівна, 1898 р.н., полька, домогосподарка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як дружина члена контрреволюційної партії. Померла на спецпоселенні в травні 1945 р. у Тюменській обл. Російської Федерації. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
24. ОСТРОВСЬКИЙ Юлій Михайлович, 1902 р.н., народився в с. Топорівці, поляк, неписьменний, селянин. Заарештований УНКВС Чернівецької обл. 13 червня 1941 р. ОН при НКВС СРСР 8 травня 1943 р. як член контрреволюційної партії за ст. 58-13 КК РРФСР засуджений до 8 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований Чернівецькою облпрокуратурою 28 квітня 1989 р.
25. ПАНГАЛОС Валентина Аристидівна, 1926 р.н., гречанка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 10 червня 1941 р. вислана на спецпоселення як сестра члена контрреволюційної партії. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
26. ПАНГАЛОС Петро Аристидович, 1910 р.н., народився на х. Городище Орґеєвського р-ну Молдавії, грек, освіта неповна середня, селянин. Заарештований УНКДБ Чернівецької обл. 13 червня 1941 р. ОН при НКВС СРСР 5 травня 1943 р. як член контрреволюційної партії за ст. 58-13 КК РРФСР засуджений до 8 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований Чернівецькою облпрокуратурою 30 травня 1989 р.
27. ПЕЧОНКІН Василь Степанович, 1916 р.н., народився в с. Покрово- Козацьке Лебедянського р-ну Рязанської обл. у Росії, росіянин, освіта початкова, міліціонер. Заарештований ВКР УМВС Чернівецької обл. 13 червня 1949 р. ВТ військ МВС Чернівецької обл. 9 липня 1949 р. за антирадянську агітацію за ст. 54-10 ч. 1 КК УРСР засуджений до 8 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований Верховним судом УРСР 2 листопада 1963 р.
28. РУДАН Марія Георгіївна, 1909 р.н., народилася в с. Вербівці Заставнівського р-ну, українка, освіта початкова, двірник. Заарештована УМДБ Чернівецької обл. 13 липня 1946 р. ВТ військ МВС Чернівецької обл. 3 жовтня 1946 р. за участь в ОУН за ст. 54-1 "а" КК УРСР засуджена до 10 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітована Чернівецькою облпрокуратурою 21 листопада 1991 р.
29. ХАРИК Лазар Тодорович, 1891 р.н., українець, неписьменний, селянин. Заарештований УНКДБ Чернівецької обл. 13 червня 1941 р. ОН при НКВС СРСР 28 квітня 1943 р. як член контрреволюційної партії за ст. 58-13 КК РРФСР засуджений до 8

- р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований на підставі ст. 1 Указу ПВР СРСР від 16 січня 1989 р.
30. ЧЕБРИЙ Василь Дмитрович, 1923 р.н., українець, селянин. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 24 жовтня 1944 р. висланий на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 31. ЧЕБРИЙ Вероніка Дмитрівна, 1932 р.н., українка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 24 жовтня 1944 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 32. ЧЕБРИЙ Дмитро Іванович, 1893 р.н., українець, освіта початкова, селянин. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 24 жовтня 1944 р. висланий на спецпоселення як соціально небезпечний елемент. Реабілітований на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 33. ЧЕБРИЙ Зоя Дмитрівна, 1927 р.н., українка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 24 жовтня 1944 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 34. ЧЕБРИЙ Санхіра Михайлівна, 1898 р.н., українка, селянка. За постановою опертрійки УНКДБ Чернівецької обл. від 24 жовтня 1944 р. вислана на спецпоселення як член родини соціально небезпечного елементу. Реабілітована на підставі ст. 3 Закону України від 17 квітня 1991 р.
 35. ЧЕРНЕЙ Костянтин Дмитрович, 1924 р.н., українець, освіта початкова, колгоспник. Заарештований Садгірським РВ МДБ 26 червня 1951 р. ВТ військ МДБ Чернівецької обл. 8 вересня 1951 р. за зв'язок з ОУН за ст. ст. 20, 54-1 "а", 54-8 КК УРСР засуджений до 25 р. позбавлення волі у ВТТ. ВТ 4 ВМФ 11 травня 1955 р. злочин перекваліфіковано зі ст. ст. 20, 54-1 "а", 54-8 на ст. 54-12 КК УРСР за недонесення і термін покарання змінено на 5 р. позбавлення волі у ВТТ. Реабілітований Чернівецькою облпрокуратурою 21 жовтня 1992 р.¹⁴

Політика радянської області, яка охопила всі сфери - економічну, політичну, культурну - велася насильницькими,

¹⁴23. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40-х роках ХХ століття: Події, Люди, Документи. Списки репресованих по селах Буковини: село Чорнівка. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://www.neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/liudy/represovani/novoselytskyi-rai-on/selo-chornivka>

репресивними методами, без врахування інтересів місцевого населення. Впровадження в практику тоталітарної ідеології, ліквідація усіх національних товариств, політичних партій кардинально змінила настрої населення: зневіра, страх, недовіра і ворожість до нової влади. Масові арешти ослабили національний рух¹⁵. На долю чорнівчан випало багато горя і біди, але люди зуміли витримати усе.

¹⁵24. В.Ф.Федорак. Наш край у роки Другої світової війни: Навчально-методичний посібник: - Чернівці: Зелена Буковина. - 2006р.. - 84с.

ВИСНОВКИ

Своїм простором та географічним положення Буковина ніколи не становила окремої самостійної одиниці; на протязі століть вона входила до складу чи була залежною від державної формації, на пограниччі яких розташована. Тому і історія Буковина складається з окремих періодів, визначених державною суверенністю народів, що володіли цією землею.

Період 1940-их років на Буковині, це період перебування румунської влади, що змінилася на радянську вимагає особливої уваги, бо в ньому пануючим чинником став один із двох, конкуруючих між собою народів, який і реалізував свою програму по відношенню до нашого краю. У всіх заходах румунської влади на Буковині знайшли підтвердження столітні імперіалістичні заміри румунського напливового елемента супроти українців - з неприкритою колонізаційною політикою, фальшуванням історичного минулого та примусовою денаціоналізацією всього українського.

Наступним етапом стає період радянської влади, який був абсолютно чужий місцевому населенню. На співпрацю з советами пішли лише місцеві комуністи, простий народ не спішив вступати в нові адміністрації чи сільради, голови і склад який дуже часто змінювався: нові ліквідували своїх попередників за “ухили” при розподілі землі, продуктів чи й просто за “контрреволюційну” діяльність. За недовгий час зникло багато населення¹⁶.

Репресії, переслідування, голод, знущання, страх, жах, плач... Ці слова якнайкраще дають змогу зрозуміти період 1940-их рр., адже жителі с.Чорнівка, на жаль, відчули і “прожили” кожне слово. Сотні доль чорнівчан зламала румунська та радянська влада, але головне, що дух їх залишився нескорений.

¹⁶25. А.Жуковський. Історія Буковини. Частина II після 1774р. - Чернівці: Видавнича спілка “Час”. - 1993р. - 215с.

Список використаних джерел та літератури

1. А.Жуковський. Історія Буковини. Частина II після 1774р. - Чернівці: Видавнича спілка "Час". - 1993р. - 215с.
2. В.Ф.Федорак, Н.І.Черкач: Історія рідного краю (7-11 клас), м.Чернівці, 2000р. - 176с.
3. В.Ф.Федорак. Наш край у роки Другої світової війни: Навчально-методичний посібник: - Чернівці: Зелена Буковина. - 2006р.. - 84с.
4. В.Ф.Федорак. Н.І.Черкач. Оповідання з історії рідного краю: Навчально-методичний посібник: - Чернівці: Зелена Буковина. - 2004р.. - 128с.
5. Г.М.Бота. Чорнівка - сторінки минулих літ. - Чернівці: ВАТ "Чернівецька обласна друкарня". - 504с.
6. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40-х роках XX століття: Події, Люди, Документи. Списки репресованих по селах Буковини: село Чорнівка. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://www.neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/liudy/represovani/novoselytskyi-raion/selo-chornivka>
7. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40х роках XX століття: Події, Люди, Документи. Перші після повернення радянської влади виселення населення Західних областей України. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/vyselelnia/radianski-aktsii-z-vyselelnia-naselelnia-u-1944-1946-rokakh/vyselelnia-1944-roku/pershi-pislya-poverнення-radyanskoyi-vlady-vyselelnia-naselelnia-zakhidnykh-oblastey-ukrayiny>
8. Сторінки історії національно-визвольного руху на Буковині в 40-х роках XX століття: Події, Люди, Документи. Загибель крайового проводу ОУН Буковини. 29 грудня 1944 року. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://neskorena-bukovyna.com.ua/index.php/publikatsii/opir-bukovynskoho-pidpillia/zahybel-kraiovoho-provodu-oun-bukovyny-29-hrudnia-1944-roku>
9. Буковина в роки війни. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://versii.cv.ua/news/bukovina-v-roki-vijni/19978.html>
10. 1940 - ультиматум СРСР щодо передачі Буковини та Північної Бессарабії. Інтернет джерело. Режим доступу: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/cherven/26/1940-ultymatum-srsr-shchod o-peredachi-bukovyny-ta-pivnichnoyi-besarabiyi>
11. Експедиційний матеріал зібраний шляхом опитування від Капіцької Ольги Григорівни 1953 р.н., с.Чорнівка Чернвецької ТГ

ДОДАТКИ

**до краєзнавчо-дослідницької роботи
на тему:**

**“Трагічним сторінками історії села Чорнівка:
життя селян крізь призму
переслідувань та репресій”**



Фото 1937 р. Зліва направо:
парубки – Маноляк Григорій Петрович, третій – Паскал Костянтин Іванович;
дівчата – Маноляк Фрозіна Костянтинівна, Черней Віра Петрівна,
Коропецька Марія Петрівна, п'ята – Паскал Фрозіна Іванівна

Чорнівка, 1937р.



Фото № 63

Фото 2 червня 1940 року.
Весілля Маноляк Григорія Петровича та Маноляк Фрозіни Костянтинівни



На фото: Маноляк Петро з дружиною Зоєю після шлюбу



На фото: Маноляк Григорій з дружиною Фрозіною після шлюбу



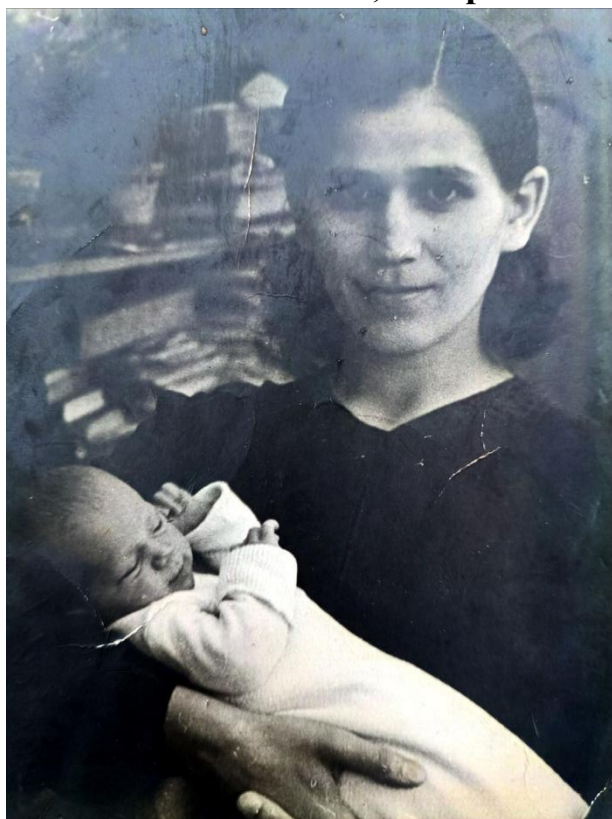
**На фото: родина Маноляк (Петро, Зоя, Василь, Ярослав)
в Німеччині, 1942 рік**



**На фото: Маноляк Григорій і Фрозіна, сестри родини Шкраба
в Німеччині, 1942 рік**



На фото: Маноляк Зоя, Маноляк Григорій і Фрозіна, їх донька Сільва в Німеччині, 1942р.



**На фото: Маноляк Фрозіна з дочкою Сільвою, Німеччина,
1942 р.**



Зліва направо:
Коропецька Марія Петрівна, Чобан Зоя Костянтинівна,
Маноляк Фрозіна Костянтинівна, п'ятий – Маноляк Григорій Петрович

Чорнівка, 1943р.



На фото: Маноляк Григорій, 1948 рік





На фото: Маноляк Фрозіна, 1950 рік



На фото: родина Маноляк, Чорнівка, 1960 р.



На фото: Зоя Маноляк з синами, 1970-ті рр.



На фото: родина Маноляк в 1970-их гг.

Прокуратура СРСР
ПРОКУРАТУРА
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

274000 м. Чернівці, Орджонікідзе, 21
телефон № 3-30-35

Прокуратура СССР
ПРОКУРАТУРА
ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

274000 г. Черновцы, Орджоникидзе, 21
телефон № 3-30-35

22.01.91 № 13-2348-90

На № _____ от _____

СПРАВКА

На основании ст. I Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года "О дополнительных мерах по восстановлению справедливости в отношении жертв репрессий, имевших место в период 30-40-х и начала 50-х годов" высланные на спецпоселение в январе 1945 года несудебным органом Маноляк Петр Григорьевич, Маноляк Зоя Юрьена, Маноляк Григорий Петрович, Маноляк Фрозина Константиновна прокуратурой Черновицкой области реабилитированы с возвратом конфискованного имущества или его стоимости.

Сам Прокурор Черновицкой области
государственный советник юстиции
3 класса



В.М. Купцов
В.М. Купцов

МВС УКРАЇНИ

УПРАВЛІННЯ МВС УКРАЇНИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

58000, м.Чернівці, вул.Кармелюка, 9,
тел.55-06-06, 59-15-74

10.07. 2008р. № 11/3191

На № _____ від _____

Маноляк Григорій Петрович

**с.Чорнівка, Новоселицького
району, Чернівецької області**

АРХІВНА ДОВІДКА

Видана про те, що гр.Маноляк Григорій Петрович, який народився 1918 року в с.Чорнівка Новоселицького району Чернівецької області, в січні 1945 року був виселений з родиною на спецпоселення в Карагандинську область. Разом з ним були виселені: дружина - Маноляк Фрозіна Костянтинівна, 1923 р.н., мати - Маноляк Зоя Юріївна, 1897 р.н. та батько - Маноляк Петро Григорович, 1888 р.н.

На підставі ст.3 Закону України від 17 квітня 1991 року "Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні" вищевказані особи **реабілітовані.**

Підстава: архівна справа Р-333.

Начальник



В.В.Гоян

Вик.Панченко Л.М.
тел.591-344

МВС УКРАЇНИ

**УПРАВЛІННЯ МВС УКРАЇНИ
В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

58000, м.Чернівці, вул.Кармелюка, 9,
тел.55-06-06, 59-15-74

Маноляк Фрозіна Костянтинівна

**с.Чорнівка, Новоселицького
району, Чернівецької області**

04 07. 2008р. № 11/М - 31.91

На № _____ від _____

АРХІВНА ДОВІДКА

Видана про те, що гр.Маноляк Фрозіна Костянтинівна, яка народилась 1923 року в с.Чорнівка Новоселицького району Чернівецької області, в січні 1945 року була виселена з родиною на спецпоселення в Карагандинську область. Разом з нею були виселені: чоловік - Маноляк Григорій Петрович, 1918 р.н., мати чоловіка - Маноляк Зоя Юріївна, 1897 р.н. та батько чоловіка - Маноляк Петро Григорович, 1888 р.н.

На підставі ст.3 Закону України від 17 квітня 1991 року "Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні" вищевказані особи **реабілітовані.**

Підстава: архівна справа Р-333.

Начальник



В.В.Гоян

Вик.Панченко Л.М.
тел.591-344



На фото: Маноляк Сільва Григорівна 1942 р.н.



На фото: Маноляк Ольга Григорівна 1950 р.н.